Innst. O. nr. 40

(2007-2008)

Innstilling til Odelstinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Ot.prp. nr. 29 (2007-2008)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lov om endring i utlendingsloven (tvungent verneting i Oslo for utlendingssaker)

Til Odelstinget

SAMMENDRAG

Arbeids- og inkluderingsdepartementet legger i proposisjonen frem forslag om endring i lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven).

Forslaget innebærer at det gjøres unntak i utlendingsloven fra bestemmelsene i tvisteloven om valgfritt verneting, slik at søksmål og begjæring om midlertidig forføyning mot staten etter utlendingsloven fortsatt skal anlegges ved Oslo tingrett. Unntaket foreslås inntatt som ny § 47 a i utlendingsloven.

I medhold av lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven), er saksøkeren gitt utvidet valgfrihet i forhold til valg av verneting. Saksøkeren kan velge å anlegge søksmål mot staten ved sitt alminnelige verneting, som er der saksøkeren har bopel. Det fremgår av forarbeidene til tvisteloven at denne adgangen er motivert av et ønske om i størst mulig grad å likestille sakens parter.

I sin høringsuttalelse til ny tvistelov bemerket Regjeringsadvokaten at det i utlendingssaker gjør seg gjeldende særlige hensyn, som kan tilsi at Oslo tingrett bør være tvungent verneting i slike saker.

Regjeringsadvokaten minnet også i høringsuttalelsen til ny utlendingslov om sin tidligere uttalelse når det gjelder vernetingsreglene i utlendingssaker.

Regjeringsadvokatens anmodning ble ikke fulgt opp i forslaget til ny utlendingslov i Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) Om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven), på bakgrunn av at det ville være nødvendig med en egen høring av spørsmålet, samtidig som det uansett ville være behov for endringer i gjeldende lov, ettersom ny utlendingslov ikke trer i kraft før senere.

Forslag om å gjøre unntak i utlendingsloven fra tvistelovens bestemmelser om valgfritt verneting ved søksmål mot staten, ble sendt på høring 31. august 2007 til en rekke høringsinstanser.

Departementet har etter en avveining funnet å ville fastholde forslaget om tvungent verneting i Oslo for utlendingssaker. I høringsbrevet har departementet pekt på særhensyn som gjør seg gjeldende i utlendingssakene, herunder hensyn som ikke allerede ble vurdert i forbindelse med vedtagelsen av tvisteloven, og som kan tale for at det innføres en unntaksbestemmelse i utlendingsloven fra tvistelovens vernetingsregler. Høringen har ikke frembragt vesentlige nye argumenter i forhold til dette, verken for eller mot forslaget.

Departementet ser viktigheten av prinsippet om at domstolene skal kunne behandle alle sakstyper, og at dette generelt taler mot særlige vernetingsbestemmelser. Imidlertid er departementet enig med Regjeringsadvokaten i at utlendingsrett skiller seg fra annen type forvaltningsrett ved at internasjonale rettskilder spiller større rolle enn vanlig, og at erfaring med sakstypen og fordelen ved et større miljø med kjennskap til disse sakenes problemstillinger, er viktig. Departementet legger her vekt på hensynet til likebehandling og rettssikkerhet.

Departementet opprettholder forslaget i høringsbrevet om å innta en unntaksbestemmelse i utlendingsloven som slår fast at søksmål om gyldigheten av UDIs og UNEs vedtak etter utlendingsloven skal anlegges ved Oslo tingrett. I bestemmelsen gjøres det også unntak fra tvisteloven § 32-4 annet ledd om valgfritt verneting i forføyningssaker mot staten.

Departementet anfører at de beste grunner taler for at det er de samme vernetingsregler som gjelder for ethvert søksmål rettet mot UDI og UNE i anledning myndighetsutøvelse etter utlendingsloven. I det alt vesentlige er det de samme rettsspørsmålene som vil reise seg. Departementet mener derfor at erstatningssøksmål og søksmål med krav om fastsettelsesdom for krenkelse av menneskerettighetene, bør omfattes av unntaksbestemmelsen om tvungent verneting i Oslo for utlendingssaker. Det følger allerede av bestemmelsens ordlyd at søksmål med krav om fastsettelsesdom for krenkelse av menneskerettighetene vil omfattes av bestemmelsen. For ordens skyld er det nå presisert i bestemmelsen at erstatningssøksmål i saker etter utlendingsloven skal anlegges ved Oslo tingrett.

Dersom det gjøres unntak i utlendingsloven fra bestemmelsene om valgfritt verneting i tvisteloven, slik at Oslo tingrett blir tvungent verneting, vil det få økonomiske konsekvenser for saksøkere som er bosatt utenfor Oslo og som ellers kunne valgt å reise søksmål ved sitt hjemting.

Departementet foreslår en ordning hvor staten dekker reise- og oppholdsutgifter for utlendinger med hjemting utenfor Oslo. Det er kun reise- og oppholdsutgiftene for utlendingen selv som foreslås dekket, og ikke for hans eller hennes prosessfullmektig, hvor denne eventuelt er bosatt utenfor Oslo. Utgiftene foreslås dekket av staten over UNEs budsjett.

Departementet viser til at dersom man sammenholder de økonomiske konsekvensene for staten ved valgfritt verneting med konsekvensene ved tvungent verneting hvor staten dekker saksøkers reise- og oppholdsutgifter, vil utgiftene totalt sett bli ca. 2 mill. kroner lavere ved sistnevnte løsning.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Tore Hagebakken, Saera Khan, Inger Løite, Tom Strømstad Olsen og Arild Stokkan-Grande, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen, Åge Starheim og Ib Thomsen, fra Høyre, Kari Lise Holmberg og Bent Høie, fra Sosialistisk Venstreparti, Rolf Reikvam, fra Kristelig Folkeparti, Bjørg Tørresdal, fra Senterpartiet, Trygve Slagsvold Vedum, og fra Venstre, Vera Lysklætt, viser til at departementet etter en avveining har funnet å ville fastholde forslaget om tvungent verneting i Oslo for utlendingssaker. Det er viktig å presisere at domstolene skal kunne behandle alle sakstyper, og at dette generelt taler mot særlige vernetingsbestemmelser. Imidlertid støtter komiteen departementets syn om at utlendingsrett skiller seg fra annen type forvaltningsrett ved at internasjonale rettskilder spiller større rolle enn vanlig, og at erfaring med sakstypen og fordelen ved et større miljø med kjennskap til disse sakenes problemstillinger, er viktig. Det må legges vekt på hensynet til likebehandling og rettssikkerhet. I den forbindelse har departementet, for å sikre at kostnadene for utlendingen ved å måtte reise til Oslo ikke skal medføre at utlendingen avstår fra å gå til søksmål, kommet til at staten bør dekke utlendingens reise- og oppholdsutgifter. En ordning hvor staten dekker reise- og oppholdsutgifter for utlendinger med hjemting utenfor Oslo, vil imøtekomme ønsket om rettssikkerhet og effektiv tilgang til domstolene for saksøkere også i utlendingssaker.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Oslo er det stedet i landet der man har mest omfattende erfaringer med ikke-vestlig innvandring fra grupper som er vanskelig å integrere i det norske samfunnet. Disse medlemmer vil i den forbindelse vise til at 48 av 138 Oslo-skoler ifølge Aftenposten 8. januar 2008 har innvandrerflertall. Disse medlemmer mener at det er helt naturlig med tvungent verneting i Oslo for utlendingssaker, istedenfor at slike saker skal behandles på de stedene i landet der kompetansen angående utlendingssaker er nærmest fraværende. Disse medlemmer viser til sitt forslag til ny utlendingslov i innstillingen til Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) der disse medlemmer har inkludert bestemmelsen om tvungent verneting i Oslo.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endring i utlendingsloven (tvungent verneting i Oslo for utlendingssaker)

I

I lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) gjøres følgende endring:

Ny § 47 a skal lyde:

§ 47 a. *Verneting*

Søksmål mot staten om gyldigheten av vedtak truffet av Utlendingsnemnda etter loven her, eller om erstatning som følge av slike vedtak, anlegges ved Oslo tingrett. Tilsvarende gjelder for søksmål om

vedtak truffet av Utlendingsdirektoratet og Kongen i statsråd. Tvisteloven § 32-4 annet ledd får ikke anvendelse.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 14. mars 2008

Tore Hagebakken
leder

Arild Stokkan-Grande
ordfører